

Berényi Dénes

Születési hely, idő: Debrecen, 1928. december 26.

Iskolázás

Középiskola: Piarista Gimnázium, Debrecen (1939-47), Érettségi: 1947

Egyetem: Kossuth Lajos Tudományegyetem (KLTE): 1947-53

Fizikus szak (1948-1953); Fizikusi oklevél (1953)

Munkahelyek

KLTE, egyetemi tanársegéd (1952-54)

MTA Atommagkutató Intézet, 1954-től különböző pozíciókban, majd 1976-90 igazgató, 1991-től kutató professzor, 2000-től emeritus professzor

Tudományos fokozatok

Egyetemi doktorátus, KLTE, 1959; Fizikai tud. kandidátusa, 1963,

Fizikai tud. doktora, 1969; Magyar Tudományos Akadémia 1. tagja 1973;

Magyar Tudományos Akadémia r. tagja 1985

Tanulmányutak

Mintegy száz különböző külföldi tanulmányúton, konferencián vett részt, sok esetben meghívott előadóként, üléselnökként, a nemzetközi tanácsadó bizottság tagjaként. Több nemzetközi rendezvényt szervezett. Kiemelendő a féléves moszkvai (Lomonosov Egyetem: 1959/60) és az oxfordi (Nuclear Physics Laboratórium: 1970/71) vendégkutatói tartózkodása.

Tudományos tevékenység

Pályája első szakaszában elsősorban a mag spektroszkópia területén folytatott kutatásokat, és többek között a radioaktív bomlást kísérő fékezési sugárzásra és más ún. magasabb rendű bomlási folyamatokra vonatkozólag ért el munkatársaival jelentős nemzetközi elismerést kiváltott eredményeket. Az 1970-es évektől érdeklődése az ion-atom ütközések vizsgálata felé fordult. Itt jelentősebb eredményei különösen az ütközések során a lövedékion folytonos állapotába történő befogásra vonatkoznak.

Több mint kétszáz közleménye jelent meg, többségükben nemzetközi tudományos folyóiratokban, és az ezekre vonatkozó hivatkozások száma közelíti az ezret. Számos esetben kapott meghívást különböző előadások tartására, köztük nemzetközi tudományos konferenciákon.

Tudományos közéleti tevékenység

Számos hazai és nemzetközi szervezetben viselt és visel vezető tisztséget. Így alelnöke volt a Magyar Tudományos Akadémiának 1990-93 között. Az MTA Debreceni Területi Bizottságának elnöke volt 1993-tól 99-ig. Elnöke volt továbbá az ún. X-konferencia-sorozat (a röntgensugárzás és belső atomi héj jelenségeivel foglalkozik) Nemzetközi Tudományos Bizottságának (1993-96), alelnöke az International Radiation Physics Society-nek.

Az „International League of Humanists” Állandó Bizottságának a tagja és az Int. Network of Engineers and Scientists for Global Responsibility (INES) Tanácsának a tagja.

Elnöke volt a MTA ICSU (International Council of Scientific Union) Nemzeti Bizottságának. Ezen kívül több más bizottságnak is vezetője, ill. tagja. Így az MTA „Magyar Tudományosság Külföldön” Elnöki Bizottság elnöke, a Domus Hungarica Scientiarum et Artium Kuratóriumának elnöke, ill. a Határon Túli Magyar Oktatásért Apáczai Közalapítvány Kuratóriumának ugyancsak elnöke. 2000-ben az ELFT tiszteletbeli elnökévé választották. 2000-től a Debreceni Egyetem Társadalmi Tanácsának elnöke.

A Fizikai Szemle főszerkesztője, továbbá elnöke a Debreceni Szemlét kiadó alapítvány szerkesztőbizottságának, illetve tagja több más kuratóriumnak, bizottságnak is.

Mintegy kétszáz ismeretterjesztő előadást tartott, és több mint háromszáz ilyen jellegű cikk is megjelent meg nyomtatásban. Tagja az Élet és Tudomány szerkesztőbizottságának.

Kitüntetések, elismerések:

Munkásságáért különféle kitüntetések és elismeréseket kapott. Két alkalommal tüntették ki akadémiai díjjal (III. fokozat 1963; II. fokozat 1969), 1965-ben Selényi Pál díjat kapott az Eötvös Loránd Fizikai Társulattól. A Kossuth Lajos Tudományegyetemen egyetemi docensi címet 1966-ban, egyetemi tanári címet pedig 1974-ben kapott. 1981-ben az Eötvös Loránd Fizikai Társulat évi társulati Érmével tüntették ki, majd 1988-ban Állami Díjjal. 1992-ben az Academia Europaea tagjává választották. Debrecen város díszpolgára 1993 óta. A Pro Renovanda Cultura Hungariae „Pázmány Péter” díjával tüntették ki 1997-ben. A Horvátországi Magyar Tudományos és Művészeti Társaság tiszteletbeli tagjává választotta (1998), a Debreceni Agrártudományi Egyetem díszdoktorává avatta (1998). 1998-ban megkapta a Kossuth Lajos Tudományegyetem „Pro Universitate” kitüntetését, továbbá 2000-ben a Hajdú-Bihar Megye Önkormányzata Emlékérmét és a DAB Pro Scientia Érmét. Ugyancsak 2000-ben a Debreceni Zsidó Hitközség „Tolerancia Díjat” ítéltek oda részére.

A Smithsonian Astrophysical Observatory-ban róla nevezték el a (5694) 3051P-L kisbolygót.

Forrás: A Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum Díszdoktorai (Szerkesztette: Jávor András, Debrecen 2002)